Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 46 (248) | ГОД VI | БЕЛАСТОК 12 ЛІСТАПАДА 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

КАВАЛІ СВАЙГО ШЧАСЦЯ

Адбылося ўжо тры ваяводскія з'езды Саюза сельскай моладзі ў Беластоку. Іх удзельніку прыходзіць на думку адна рэфлексія: арганізацыя вясковай моладзі здабыла давер і пашану, сталася аўтарытэтнай і больш магутнай. У час І з'езду ССМ на Беласточчыне налічваў толькі 4000 членаў..., а ў час ІІІ з'езду 25254 членаў, аб'яднаных у 1182 гуртках. Можна меркаваць, што на 5-годдзе свайго існавання (у студзені) ССМ павялічыцца на многа больш. Гэтая дынаміка лікавага ўзросту ССМ сведчыць аб тым, што ідэйная мэтанакіраванасць арганізацыі згодная з імкненнямі ўсёй вясковай моладзі, яе запатрабаваннямі на штодзень, на будучыню і бачанымі перспектывамі.

І сакратар Ваяводскага Камітэта ПАРП тав. Аркадзь Ляшэвіч гаварыў да дэлегатаў З'езду, што ў вёсках Беласточчыны ў канцы бягучай 5-годкі павінна знайсціся 4,5 тыс. трактараў з камплектамі іншых неабходных машын. Гэта патрабуе шматлікай арміі высокакваліфікаваных трактарыстаў. Робім наступленне таксама на незагаспадараваныя сенажаці. Перш за ўсё нялёгкай справай з'ўляецца правядзенне меліярацыі на плошчы некалькі тысяч гектараў. — Неабходнай тут будзе канкрэтная дапамога моладзі...

Амаль праз усю творчую частку дыскусіі верх брала думка ў напрамку барацьбы за лепшыя матэрыяльныя ўмовы, за павышэнне ўраджайнасці палёў, развіццё жывёлагадоўлі, уводжанне рэнтабельных культурараслін. Стымулам канкрэтнасці дзейнасці ССМ у гэтым напрамку з'яўляюцца калектывы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Гэта пры іх дапамозе пранікае зараз шырокім промнем святло сельскагаспадарчай асветы да моладзі, а лічу важнейшым яшчэ — святло сельскагаспадарчай практыкі. У ваяводстве маецца каля тысячы маладзёжных калектываў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі пры гуртках ССМ. Палова з гэтых калектываў у бягучым годзе займалася вырошчваннем кукурузы на вопытных палетках плошчай у 280 га. Нялёгка апрацаваць статыстычныя, што робяць у сябе калектывы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі... У час перапынку на З'ездзе я звярнуўся да некалькіх дэлегатаў, каб расказалі больш падрабязна аб працы сваіх гурткоў ССМ. Вось (па чарзе) весткі з некалькіх гурткоў. Бенедыкт Парадовіч, дэлегат гуртка ССМ у вёсцы Астрынка, Сакольскі павет:

— Пры нашым гуртку маем калектыў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ІІ-ой ступені. У мінулым годзе на сваіх палетках мы садзілі бульбу, сеялі кукурузу і вялі вопытныя палеткі на сенажацях. Гэта цікавіла не толькі нас, але і нашых бацькоў...

— А ў бягучым годзе?

— ...займаемся гадоўляй свінаматак, мы купілі іх 4 штукі. Паводле ацэнкі камісіі найлепш гадуе сваю свінаматку сябра Чэслаў Сенька.

Лена Кухарэвіч, дэлегатка з вёскі Горныя Малявічы, Сакольскі павет:

— Наш гурток Саюза сельскай моладзі налічвае 18 членаў (у гэтым 12 дзяўчат). Маем калектыў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ІІІ ступені — належаць усе члены ССМ і яшчэ 6 членаў сельскагаспадарчага гуртка, старэйшыя ўжо людзі. Вядзем конкурсную гадоўлю цялят (10 штук). Першае месца ў нас у гадоўлі заняў Эдуард Стшалкоўскі. Маем гурток гаспадынь. Былі ў нас курсы кройкі і шыцця, гатавання і пячэння і фруктовых вырабаў. Усе дзяўчаты прымалі ўдзел у гэтых курсах.

(Працяг на стар.5)

У зале III з'езду Саюза сельскай моладзі. На першым плане дэлегацыя Сакольшчыны

М. С. ХРУШЧОЎ — І САКРАТАР ЦК КПСС.

Пабудова камуністычнага грамадства — практычным заданнем

31 кастрычніка г. г. закончыў сваю працу XXII з'езд КПСС. З'езд адзінадушна выбраў цэнтральныя партыйныя органы, адзінагалосна прыняў Рэзалюцыю XXII з'езда па справаздачы ЦККПСС, Праграму КПСС і Устаў КПСС.

ЦК КПСС, выбраны XXII з'ездам, складаецца з 175 членаў. Кандыдатаў у члены ЦК КПСС выбрана 155. Новая Рэвізійная Камісія КПСС складаецца з 65 членаў.

Прыняўшы новую Праграму, — сказаў у заключным слове М. С. Хрушчоў, — XXII з'езд перад усім светам абвясціў, што народы Савецкага Саюза на чале з Камуністычнай партыяй, кіруючыся вучэннем марксізма - ленінізма, высока падымаюць сцяг барацьбы за пабудову камуністычнага грамадства ў нашай краіне. Пабудова камуністычнага грамадства стала практычным заданнем партыі і народа.

Пленум новага Цэнтральнага Камітэта КПСС выбраў Прэзідыум ЦК КПСС у наступным складзе:

Члены Прэзідыума: таварышы **БРЭЖНЕЎ Л. І., ВАРАНАЎ Г. І., КАЗЛОЎ Ф. Р., КАСЫГІН А. М., КУУСІНЕН О. В., МІКАЯН А. І., ПАДГОРНЫ М. В., ПАЛЯНСКІ Д. С., СУСЛАЎ М. А., ХРУШЧОЎ М. С., ШВЕРНІК М. М.**

Кандыдаты ў члены Прэзідыума: таварышы **ГРЫШЫН В. В., РАШЫДАЎ Ш. Р., МАЗУРАЎ К. Т., МЖАВАНАДЗЕ В. П., ШЧАРБІЦКІ В. В.**

Пленум выбраў Сакратарыят ЦК КПСС у наступным складзе: таварыш **ХРУШЧОЎ М. С. — Першы сакратар ЦК КПСС**, таварышы **КАЗЛОЎ Ф. Р., ДЗЁМІЧАЎ П. Н., ІЛЬІЧОЎ Л. Ф., КУУСІНЕН О. В., ПАНАМАРОЎ Б. Н., СПІРЫДОНАЎ І. В., СУСЛАЎ М. А., ШАЛЕПІН А. Н.**

Пленум выбраў Старшынёй Камітэта Партыйнага Кантролю пры ЦК КПСС таварыша **ШВЕРНІКА М. М.**, першым намеснікам Старшыні Камітэта Партыйнага Кантролю — таварыша **СЕРДЗЮКА З. Т.**

31 кастрычніка адбылося пасяджэнне Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі КПСС. Цэнтральная Рэвізійная Камісія выбрала старшынёй Камісіі таварыш **МУРАЎЁВУ Н. А.**

АБ СУХАВОЛІ З АПТЫМІЗМАМ

Прыўзняты настрой, з якім я пакідаў нядаўна памяшканне грамадскай рады ў Сухаволі, быў поўнасцю апраўданы. У час размовы з гаспадарамі грамады выявіліся цікавыя факты, з якімі хацелася б падзяліцца на старонках «Нівы».

Сухаволя атрымала новую агранамоўку, якой недахоп да гэтае пары вельмі адчуваўся. Агранамоўка будзе абслугоўваць таксама вёскі ў грамадскіх радах Новая Хадароўка і Вулька. Мясцоваму аграному, Галене Дзеніс, давядзецца шмат папрацаваць. Тут толькі ўзнікаюць нечаканыя цяжкасці з транспартам; трэба ж будзе наведваць адлеглыя адна ад другой вёскі ў гэтых трох грамадах, а Г. Дзеніс не мае ніякага ўласнага сродка транспарту.

Сяляне ў гэтых трох грамадах шмат увагі ўдзяляюць вырошчванню тытуню. У ГРН Сухаволя, напрыклад, тытунь вырошчваецца на плошчы ў 34 га. Добрай традыцыяй стала тут ужо вырошчванне цукровых буракоў — 10 га. Калі разыходзіцца аб лён, дык ён займае 20 га. Яго кантрактуюць гаспадары на валакно і салому. Рэпрадукцыйнае збожжа ў вёсках Сухавольскай грамады займае плошчу ў 9,5 га. Кантрактацыя паасобных культур выдатна ўзняла матэрыяльны ўзровень жыцця сялян, што ў сваю чаргу аказала дабратворны ўплыў на належнае выконванне імі абавязкаў перад дзяржавай.

Жыхары Сухаволі, а таксама сяляне паасобных вёсак дбаюць пра азеляненне сваіх вуліц і дарог. У бягучым годзе ГРН у Сухаволі атрымала ад Павятовага аддзела сельскай гаспадаркі ў Саколцы 1200 штук клёнаў, таполяў і ясеняў. Гэтыя дрэўцы цешыліся сярод тутэйшага грамадства незвычайным попытам. Прыгадаем, што, напрыклад, школа ў Сухаволі пасадзіла на сваёй плошчы і навакольных вуліцах 300 дрэўцаў. Пра азеляненне сваёй тэрыторыі задбалі таксама працаўнікі мясцовага ільноапрацоўчага прадпрыемства, а таксама жанчыны, якія працуюць у сухавольскай кравецкай спулдзельні. Ёсць яшчэ і іншыя прыклады якія сведчаць аб руплівасці сухавольцаў пра знешні выгляд іх асады. На вуліцы Фабрычнай бачым акуратна ўложаны брук і кравэнжнікі. Нефаховыя работы, у прыватнасці, пастаўка будаўлянага матэрыялу, праводзіліся тут агульнымі намаганнямі жыхароў асады. На Беластоцкай вуліцы на адрэзку ў 400 метраў былі ўложаны ходнікавыя плыты. На Новазялёнай вуліцы таксама праводзяцца падобныя работы.

«Што кажух, то не вата...» — справядліва кажа вядомая беларуская прыказка. А вырабам высакаякасных кажухоў якраз і славіцца Сухаволя. Тут гэтым рамяством займаецца 30 спецыялістаў. Варта адзначыць, што сыравіну да

(Працяг на стар. 4)

ГОНКА ЎЗБРАЕННЯЎ ЦІ РАЗЗБРАЕННЕ?

У час перадапошняй прэс-канферэнцыі Джона Кенедзі выявілася, што прэзідэнт ЗША з'яўляецца староннікам правядзення ўжо ў хуткім часе серыі ядзерных выпрабаванняў у зямной атмасферы. Такім чынам мір даведаўся, што Злучаныя Штаты маюць даўно апрацаваны план такіх выпрабаванняў, якія могуць зараз толькі прывесці да шалёнай гонкі ўзбраенняў і ўзросту небяспекі вайны.

Прэзідэнт ЗША яшчэ лішні раз аказаўся чалавекам, які паддаецца ўплывам амерыканскай ваеншчыны. Прадстаўнікі Пентагона (Міністэрства вайны), Камісіі па справам атамнай энергіі і шматлікая група рэакцыйных сенатараў ужо даўно выступаюць са сваімі планамі правядзення атамных і вадародных выпрабаванняў. Нядаўна з такім праектам выступіў дырэктар камісіі, якая займаецца ў Місісіпі-Сатль ядзернымі даследаваннямі. У сваім лісце да Кенедзі заклікае ён да «ўзнаўлення ядзерных выпрабаванняў у атмасферы дзеля абароны Злучаных Штатаў і падрыхтоўкі да вытворчасці «чыстай бомбы» для мірных мэт».

Гэтая аргументацыя з'яўляецца відавочнай недарэчнасцю. Кожны са здаровым розумам чалавек ведае, што ніякія выбухі бомбы не могуць служыць мірнай справе, а толькі вайне. Добра сабе гэта ўяўляюць амерыканскія палітыкі. Таму намагаюцца вышукоўваць новыя аргументы, каб іх планы ядзерных выпрабаванняў аказаліся яшчэ больш неабходнымі. Гавораць, напрыклад, што да гэтага кроку прымушае іх Савецкі Саюз, які правёў рад ядзерных выпрабаванняў. Аднак, прыгадваючы такую аргументацыю, амерыканскія палітыкі забываюць, што Савецкі Саюз быў вымушаны распачаць гэтыя выпрабаванні дзеля сваёй самаабароны, што гэты крок быў выкліканы агрэсіўнымі пачынаннямі Злучаных Штатаў. Агульнавядомым з'яўляецца, што тры гады таму назад дэлегаты ЗША ўсімі спосабамі перашкаджалі ў паспяховым правядзенні жэнеўскіх размоў аб забароне ядзерных выпрабаванняў. Афіцыйна яны з'яўляюцца староннікамі гэтай забароны, а адначасова памагалі свайму саюзніку — Францыі ў правядзенні ядзерных выпрабаванняў на Сахары. Праз гэты ўвесь час ЗША назапасілі многа рознай атамнай зброі. Аб гэтым наглядна сведчыць узрост ваенных расходаў у амерыканскім бюджэце. У бягучым годзе яны складаюць 53 мільярды доляраў, г. зн. больш чым у гады другой сусветнай вайны. Злучаныя Штаты выдатна павялічылі сваю армію, пашырылі сетку вайсковых баз навокал сацыялістычных дзяржаў.

У гэтых умовах ядзерныя выпрабаванні Савецкага Саюза з'яўляюцца зусім зразумелымі — яны ж накіраваныя на абарону ўласнай незалежнасці. Шырока растлумачвае гэтую справу заяўленне ўрада СССР, аб'яўленае нядаўна агенцтвам ТАСС. Савецкі Саюз робіць тут зусім іншыя вывады, чым урад ЗША. У той час, калі ў Злучаных Штатах гаворыцца аб расшырэнні ядзерных выпрабаванняў, то Савецкі Саюз заклікае да размоў па пытанню аб поўным і ўсеагульным раззбраенні. «Савецкі Саюз, — чытаем у заяўленні, — гатоў утапіць у найглыбейшых месцах Акіяна ўсю сваю ядзерную зброю, у тым ліку самую сучасную зброю, калі іншыя краіны згодзяцца зрабіць тое ж самае. Калі прэзідэнт ЗША сапраўды турбуецца аб лёсы ўсяго чалавецтва, дык чаму ж тады не мог бы падпісацца побач з подпісам кіраўніка Савецкага ўрада на дагаворы аб усеагульным і поўным раззбраенні.»

І сапраўды, ва ўмовах усебаковага развіцця ўзбраенняў толькі такое вырашэнне магло б зліквідаваць небяспеку вайны. Ці, аднак, амерыканскія палітыкі — староннікі гонкі ўзбраенняў — зразумеюць гэтую неабходнасць?

УЛ. ЛАЗІНСКІ

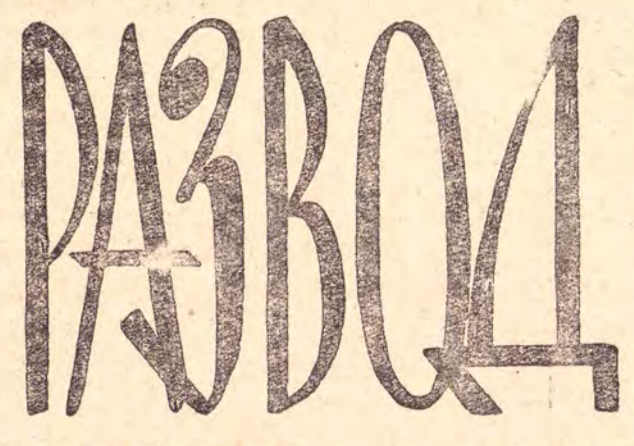

ВЕРА ЛЕЎЧУК

50 тысяч у год ва ўсёй краіне, да 650 у нашым ваяводстве наплываюць у суд справы аб разводзе.

Развод даецца ў 70% з віны мужоў, хоць часцей аб разводзе просяць жанчыны. Для ілюстрацыі некалькі цыфр. На агульную колькасць 67 (узятых без выбару) развадовых спраў жонкі ўносяць 47 (70%), мужчыны 20 (30%). А на 2107 разводаў (на агульную колькасць спраў 4333) даных у нашым ваяводстве ад 1955 года —698 з віны мужа і 341 — з віны жонкі.

Развод — фінал дзесяткаў тысяч людскіх трагедый.

Адкуль ён бярэцца і што абазначае? Паглядзім.

РАЗВОД І МАРАЛЬ

Сацыялістычная мараль бароніць трываласці сям'і, і асуджае тых, хто парушае гэтую трываласць. Тым больш, што матывы часта бываюць сапраўды несур'ёзныя. Г. сваю просьбу аб разводзе тлумачыць; «яна (жонка) затаіла перад шлюбам, што раней хадзіла з іншым хлопцам і нават мела з ім бліжэйшыя зносіны».

Можна спрачацца, як далёка ў прошлае павінна сягаць шчырасць паміж мужам і жонкай, калі ідзе рэч аб інтымныя факты, якія мелі месца да шлюбу. Але не пра гэта тут нам разыходзіцца. Прыведзены прыклад паказвае на пэўную адмоўную рысу характару, значна часцей спатыканую ў мужчын, якая моцна калідуе з нашымі новымі поглядамі на мараль, менавіта, трактаваннем жанчыны як уласнасці, якой ад калыскі ніхто не павінен крануць. Я мушу быць першым. Я магу, бо я мужчына.

Яна затаіла, што хадзіла з іншым хлопцам, інакш я з ёю не ажаніўся б, а цяпер на гэтай падставе дамагаюся разводу. Гідкая, лёгкадумная і насур'ёзная матывіроўка.

РАЗВОД І АДУКАЦЫЯ

Факты паказваюць, што людзі, якія разводзяцца, пераважна малаадукаваныя. 4—5 класаў пачатковай школы. Вельмі часта 2—3 класы, а нават непісьменныя. Радзей 6, 7, 8 ці 9 класаў. Рэдка поўная сярэдняя, рэдка вышэйшая. Напрыклад В. мела 2 класы пачатковай школы і 16 год, калі выйшла замуж. Ужо 13 год як муж яе кінуў, бо знайшоў сабе другую (мо' жыццёва больш вопытную, а напэўна хітрэйшую). В. зараз 30 год, але выглядае на значна старэйшую. Нервовая. Жанчына, якая не мела маладосці і радасці. Якая ў руках не трымае кніжкі. Якая не знае іншых радасцей, акрамя наракання на свой лёс і свайго былога мужа. 17-гадовай жанчыне, пакінутай мужам з малым дзіцём, нялёгка было здабываць кавалак хлеба. «Няхай мне заплаціць за выхаванне дзіцяці, тады дам яму развод» — яе апошні роспачны крык. 16 год — 2 класы адукацыі і замужаства. А ці толькі вінавата сама В.? А яе блізкія ці нават знаёмыя? Чаму яны, замест растлумачыць 16-гадоваму дзяўчу патрэбу вучобы, выдалі яе маладетнюю замуж.

РАЗВОД І ЎЗРОСТ

Найбольш разводзяцца ва ўзросце 26—35 год. Прыблізна 70%. Адна з вядучых у развадовых працэсах — беластоцкіх суддзяў тлумачыць гэты факт нейкага роду крызісам сужыцця двух людзей, у перыяд якога патрабуюцца асабліва разумныя адносіны ў сям'і, асаблівай клапатлівасці, каб крызіс не меў драждлівага фіналу. Не абавязкова павінен гэта быць развод. Расклад сужыцця, сепарацыя таксама абазначаюць, што крызісу не ўдалося апанаваць.

А да якога ўзросту аднесці рэшту — 30% разводаў? На жаль, у большасці да людзей вельмі маладых, да людзей, якім не хапае **поўнай жыццёвай сталасці.** Гэты недахоп сталасці і з'яўляецца першапачатковай прычынай разводу. Калі гаворым пра маладыя пары, амаль у кожным выпадку выступае менш ці больш лёгкадумнасць, маладзецкая задзёрыстасць, несур'ёзныя адносіны да шлюбу і да самай інстытуцыі сям'і. А ўсё звязана з тымі 17, 18 20 гадамі. Нездарма прымаўка прыпамінае: «Спех — курам насмех».

Р. восьмага дня пасля шлюбу пайшоў у армію і... знайшоў сабе другую.

В. выйшла замуж у 18 год. Муж аказаўся брутальным. Лічыў жонку, як сродак заспакаення сваіх палавых патрэбнасцей. У В. разачараванне. Мары аб каханні ў 18 год — якія ж яны іншыя.

РАЗВОД І АЛКАГОЛЬ

У выпадку П. вініць трэба толькі мужа - п'яніцу, які разбіў жыццё. «Не магу больш жыць у такім пекле. Усе мы (маці і дзеці) дрыжым у яго прысутнасці за сваё жыццё». За зверскія здзекі па - п'янаму над жонкай і дзяцьмі муж П. сядзіць зараз у турме. А П. на самую думку аб яго вяртанні абліваe халодны пот. Баіцца. За сябе, за малых, перапуджаных, нервовых дзяцей. У разводзе шукае выйсця.

Часта з алкаголем звязана іншая прычына разводаў, калі паміж мужам і жонкай стае трэцяя асоба. У большасці такіх выпадкаў алкаголь з'яўляецца брамай, праз якую ўваходзіць тая трэцяя, непажаданая, разбіваючая канчаткова сям'ю, асоба.

Неадлучным спадарожнікам развадовых спраў з'яўляюцца сваркі і ўзаемныя клеймаванні. Вось прыклад: адразу ўсё было добра. Але дапусцілі да сварак. Пачалі скардзіцца на сябе перад чужымі. Муж пачаў уцякаць з дому. Каб развесяліцца, выпіў. Асмялеў. Знайшоў кароткі спакой пры іншай жанчыне і г.д.

РАЗВОД І ВЁСКА

У агульным разліку ў нашым ваяводстве вёска дае бадай больш разводаў чым горад. Для прыкладу, тыя ж 67 развадовых спраў: з якіх — з вёскі 42 (62%), з горада 25 (38%).

Вясковыя разводы маюць свае спецыфічныя асаблівасці, я б сказала, свае больш важкія,

(Працяг на стар. 4)

Ян Налепка сядзеў ля пісьмовага стала ў пакоі, абвешаным геаграфічнымі картамі. Перад ім гарэла лямпа, скупа асвятляючы мутным жаўтаватым святлом каржакаватую постаць чалавека, што стаяў ля дзвярэй. Чалавеку было год сорак. Вопратка на ім была цёмная, абшарпаная. Яго вузкія вочы былі прыплюшчаныя, а на нерухомым твары з худымі вострымі скуламі час ад часу ўздрыгвалі шырокія бялявыя бровы.

Здавалася, што ён быў высечаны з сукаватага буку, суровы і жорсткі. Уважлівым позіркам ён акідаў Налепку, дзівіўся яго спакою і яшчэ больш хмурыўся. Побач з ім, ля дзвярэй, стаяў ефрэйтар Чапловіч і таксама пільна сачыў за кожным рухам ад'ютанта камандзіра палка.

— У вас знайшлі гранату? — пачаў нарэшце Налепка па-руску свой допыт. — Вы ведаеце, што вас чакае?

— Я не сапляк, ведаю.

— Немцам вы сказалі, што несяце гранату ў паліцыю? Так?

Налепку разбірала цікаўнасць. Хто гэты чалавек? Партызан ці правакатар? Але незнаёмец упарта маўчаў і круціў у руках абшарпаную шапку. Налепка ўважліва паглядзеў на яго і дадаў:

— Вы заадно з паліцыяй? Супроць Саветаў?

Твар незнаёмца заставаўся нерухомым, і Налепка павінен быў моцна трымаць сябе ў руках, каб не страціць цярплівасці і не сапсаваць допыт.

— Трымаеце сувязь з партызанамі?

Чапловіч з першай хвіліны быў упэўнены ў тым, што мае справу з партызанам. Ён не разумеў толькі, што задумаў капітан. Нарэшце ён не вытрымаў, падышоў да стала і прашаптаў:

— Гэта напэўна прыстойны чалавек, пане капітан.

— Я вас не пытаю, — абарваў яго Налепка і звярнуўся да незнаёмца: — Бачыце, мы гаворым з вамі па-харошаму. Прашу вас: скажыце хто вы?

— У вас маё пасведчанне.

— Яно фальшывае.

Чалавек маўчаў, як камень, і Налепка, узлаваны тым, што ніяк не можа зазірнуць яму ў душу, сціяў зубы.

— Вы сказалі, што з'яўляецеся лесарубам, што дрэва ўпала вам на нагу, што гранату гэтую вы знайшлі, — сыпаў пытанні Налепка. — Што вы рабілі на месцы выбуху?

—У Пакалова ішоў па хлеб.

Налепка запаліў люльку і прапанаваў незнаёмаму сесці.

— Не хачу, — крануў плячом той і ўпершыню ўзняў галаву і перахапіў позірк афіцэра. — Навошта вы забралі мяне ад немцаў? — запытаў ён.

Налепка адвёў убок вочы і сціснуў у кулак дрыжачыя пальцы, каб не паказаць незнаёмцу, што гэтае пытанне звалілася на яго, як пярун з яснага неба.

— Думаў, што мы лепш дамовімся, — сказаў ён нібы між іншым. — Прызнайцеся і абяцайце з намі супрацоўнічаць. Гэтым вы выратуеце сябе ад смерці. Згодны?

Чалавек шырока раскрыў вочы, і Налепка толькі цяпер заўважыў, якія яны сінія. Незнаёмец выпраставўся і апусціў рукі, нібы хацеў іх трохі размяць

— Дарэмна стараецеся, — усміхнуўся ён. — Нічога ад мяне не выцягнеце.

Ён ірвануў на грудзях кашулю, аж гузікі з яе павылятала, і наблізіўся да стала.

— Страляйце!

Халодныя мурашкі прабеглі па спіне Налепкі. Ён ужо не сумняваўся, што мае справу з партызанам. Было неверагодна, каб чалавек, падасланы гестапа,

10 11 12

Літаратурная старонка

Трыбуна літаратурнага аб'яднання № 36

МАГІЛЬНЫЯ КВЕТКІ

ІВАН ЧЫКВІН

Музыка ішла ваўсю. Музыканты не давалі проста перадыхнуць. Хлопцы, хвацка абняўшы дзяўчат, так і хадзілі козырам па пляцоўцы.

Наўкола гэтай вясёлай моладзі таўпілася дзетвара, якая напрыходзіла паглядзець нават са сваімі мамамі, стаялі мужчыны, гаворачы аб нечым паміж сабою.

Быў вечар. На лавачцы, на той жа пляцоўцы, Петрык, захіліўшыся ад людзей, цалаваў дзяўчыну. Яна ўперлася ў Петрыкавы плечы сваімі загарэлымі рукамі і можна было думаць, што яна бароніцца перад хлопцам, які штораз бліжэй і бліжэй прыцягваў да сябе дзяўчыну. Я не знаў яе. От, думаю сабе, яны — нарачоныя, вось і ўсё. Каханне — гэта стыхія. А стыхія не знае граніц...

Мае разважанні перарваў сябрук.

— Што, зайздросціш ім? — запытаў, падышоўшы. — Гэ, дзяўчына, што трымайся! І прыгожая, і добра цалуецца. Хочаш, пазнаёмім вас, га?

Я кіўнуў галавою ў знак згоды.

— Не, не, не зараз! — прытрымаў мяне ён. — Паглядзі!... Бачыш? Яны ўстаюць... яны пайшлі. Шэльма, а не Петрык.

З кустоў выплываў поўны тварык месяца.

*

Лёлька, калі мы з ёю пазнаёміліся, часта расказвала мне, як баялася яна месячнага бляску. А цяпер вось гэтыя рысункі. Лёлька дайшла да майстэрства ў рысаванні дамавін, магілак, але нікому не падабалася яе тэма.

...Мы ішлі па тратуары.

— У нас яшчэ шмат часу. Давай сходзім на могілкі, — запрапанавала яна мне.

І мы пайшлі.

Я ўстрывожыўся, даведаўшыся аб яе думках. Лёлька марыла аб смерці. Адкрыта.

— Я хацела б, каб у мяне на магіле былі вось такія кветкі, — яна паказала мне рукою высокія кветкі колеру жаўтаватага, пераходзячага ў чырвань. Я ўсміхнуўся і жартам сказаў:

— Хочаш, я прынясу табе.

— Глядзі, трымаю за слова, — сур'ёзна адказала Лёлька. — Калі ты не здзейсніш гэтага, я прыйду да цябе і прыпомню.

Яна не жартавала.

— Скажы мне, ці ты верыш, ну... напрыклад у тое, што недзе ёсць рай і пекла?

Яна доўга маўчала. Прысядала на лавачцы перад магіламі, чытала эпітафіі на крыжах, заглядала ў пажоўклыя здымкі. Я таксама маўчаў. Аднак цішыня імкліва нарастала, яна пагражала выбухам.

— Я стала верыць, Сяргей, — прагаварыла дрыжачым, грудным голасам Лёлька. — Стала верыць у новае жыццё, лепшае...

Мы прыселі на лавачцы перад маленькаю магілай. Некалькі слоў на крыжы ўпарта крычала, што гэтае маленства жыло ўсяго толькі пяць год. На магіле праўдзівыя кветкі. Усюды кветкі на кожнай магіле, як сімвал усяго прыгожага, але якое нетрывалае, як тыя ж кветкі.

Яна ціха плакала.

— А ты, Сяргей, вось і не знаеш. Я выратавала ад смерці двух малышоў. Прошлым летам. Тапіліся. У рэчцы.

— Лёлька, не трэба... Пойдзем адгэтуль, га?

Яна не варухнулася.

Сонца было на захадзе і яго чырвоны колер разліваўся дзяўчыне па твары.

— Я хацела пакончыць з сабою, — нягледзячы на мяне, гаварыла яна. — Але мама — яна прадчувала тады і выйшла за мною.

Яе вялікія вочы сустрэліся з маімі.

— Праўда, Сяргей, якая я дзіўная...

Лёлька зноў маўчала.

Некалькі месяцаў назад я не знаў гэтай дзяўчыны, якая сядзела цяпер упорумень са мною на лавачцы. Хто яна і чаму я люблю яе? Нядзеля. Вечарынка. П'яны Петрык цалуе Лёльку. Аб чым тады яна думала? Сябрук гаворыць: «Хочаш, пазнаёмім вас... Не, не не зараз...»

«Лёлька, — крычу я бязгучна, — забудзь прошлае. Не трэба падаць духам, таму... Што таму, што таму?» — пытаюся сябе.

— А ты, Сяргей, думаеш, я выйшла бы да цябе, каб ты быў... Але ты другі. Зусім другі ты.

Я не пытаў, чаму я «другі» і што значыць «ты зусім другі». Я знаў, што хацела сказаць дзяўчына.

*

З самага ранку падаў дождж. Людзей на вуліцы мала. Дзе ні дзе хто пройдзе, разгартаючы калошам ваду пад нагамі.

Перад поўднем я зайшоў да Лёлькі, развітаўся. Мы расставаліся на нейкі час, расставаліся добрымі сябрамі.

«Пішы» — гаварыла яна.

«Заеду і першы мой доўг — табе пісьмо», — адказаў я, паціскаючы ёй руку.

Затым пабег на вакзал, каб купіць білет. Стаю ў чарзе. Людзей тут многа, і ўсе яны пакрыху цікавыя з выгляду. Аж раптам бачу... так, гэта Петрык шляецца.

— Куды выязджаеш? — пытае мяне, падышоўшы. — Так, так, разумею, справы. Ну, усяго добрага. Ага, ты [illegible], Сяргей, учора быў з Лёлькаю. У кіно з ёю хадзіў? [illegible] выдатак — ён, задаволены, смяяўся, размалёўваючы яркімі фарбамі Лёльку і другіх дзяўчат. Людзі прыслухоўваліся.

В [illegible] я трэснуў яго ў твар.

НА СЕМІНАРЫ ЛІТАБ'ЯДНАННЯ

Яша Бурш (злева) да Алеся Свіська:
— Паэзія, гэта... ну, як табе сказаць... раўняйся, браток, на мяне і ўсё будзе добра.

— Цудоўна!

СУМЛЕННЕ

Скінуўшы атамную бомбу
пілот звар'яцеў
(З газет)

Скажы нам, маёр Этэрлей,
Ці ведаў заўчасна, што згіне
Сто тысяч нявінных людзей
Ад бомбы, якую ты скінеш?

Ці ведаў? — здаецца наўрад,
Які лёс вязеш Хірасіме.
Ты толькі выконваў загад
Улад пераможнай радзімы.

Пазней, пасля ўсіх перамог,
Чытаў не ў адной ты газеце:
Ніхто яшчэ ўбачыць не мог
Няшчасця такога на свеце.

З тых пор аж да сённяшніх дзён
Спакойным ніяк быць не можаш.
Цябе, маёр, нават праз сон
Дзяцей крык нявінных трывожыць.

Гавораць, што ты звар'яцеў,
Баішся свайго нават ценю.
Забойцам ты быць не хацеў,
Таму цябе мучыць сумленне.

ВІКТАР ШВЕД

ВОСЕНЬ У БЕЛАВЕЖЫ

Нядзеля, зноў восень у пушчы ў гасцях:
Полы кастрычнік ужо распасцёр,
Шорах плыве ля рачнога трысця,
Ціха шапоча на сцежках лісцё.

Ліст падбягае да сябра свайго,
Штосьці гамоняць цішэй і цішэй.
Раптам узвіўся лісцяты агонь:
Вецер прабег па тунелях алей.

Ізноў у каронах лягла цішыня,
Нават заціхлі ў кустах вераб'і.
Халоднай рукою кастрычнік абняў
Гарачыя грудзі асенніх рабін.

Заціхла мястэчка, сумуюць палі,
Спакой лёг на пушчу замкнутым звяном.
І тут нечакана на струнах ялін
Прабеглі акорды царкоўных званоў.

А. БАРСКІ

* * *

Любіў бы восень
каб не лісты
каб не здзекі над імі
слот і вятроў
лісты
залатыя

а ты
Яны
адзвінелі свой век
пажаўцелі
намёк чалавеку

Гісторыі
лісток
павярнуўся
чым запісаны ён

ЯША БУРШ

ЮБІЛЯР

Беларускае літаратурнае аб'яднанне адзначае сямідзесяцігоддзе з дня нараджэння найстарэйшага свайго члена Антона Васілеўскага (Антося з Лепля).

Усе члены аб'яднання жадаюць дарагому юбіляру найлепшых поспехаў як у асабістым жыцці, так і ў творчых пошуках.

Народная капела калектыву

У КРЫВЯНСКІХ САПЕРНІКАЎ

На агульнакраёвым фестывалі спулдзельчых калектываў мастацкай самадзейнасці, які адбыўся ў жніўні б. г. у горадзе Жнін, Быдгаскага ваяводства, калектыў спулдзельні Новае — Мяста з Лудзкага ваяводства цешыўся вялікай папулярнасцю. На гэтым фестывалі здабыў ён (разам з крывянцамі, аб якіх мы ўжо пісалі) адно з трох раўнапраўных першых месц.

Янка — з гэзеу, з прадукцыйнай — Соня. Пайшлі да лесу, Няма іх пасёння, — спяваюць у такт скочнага абертаса салісты калектыву.

Фота — К. Сендзікоўскі

ЯШЧЭ АДЗІН МАРШРУТ ПКС

Цяжка дабрацца з Клюковіч у Мілейчыцы, а таксама з Клюковіч да сядзібы павета — Сямяціч. Зрэшты, аднесіцца гэта не толькі да вёскі Клюковічы, але і да іншых вёсак. Справа злучнасці Клюковіч з Мілейчыцамі і далей з Сямяціцамі неаднойчы была прадметам дыскусіі ў павеце, а нават у ваяводстве. Пусціць аўтобус прадпрыемства ПКС не магло па гэтаму маршруту па прычыне неадпаведнага стану адрэзка дарогі з Клюковіч у Мілейчыцы даўжынёй 15 км.

Але людзі дамагаліся хутчэйшага вырашэння праблемы. У апошнія 2 гады даржыны аддзел Павятовай рады народавай у Сямяціцах узяўся за справу пабудовы новай дарогі з Клюковіч у Мілейчыцы вельмі энергічна. Нядаўна закончылі ўкладанне маставой на адрэзку паміж Мілейчыцамі і вёскай Нурэц.

Як мы даведаліся ў Беластоцкай Дырэкцыі ПКС у канцы лістапада бягучага года плануецца наладзіць аўтобусную злучнасць па маршруту Клюковічы — Мілейчыцы — Сямяціцы. (мк)

ЗАКЛІК ПОЛЬСКАГА КАМІТЭТА ГРАМАДСКАЙ ДАПАМОГІ

Мы для нешчаслівых

У спадчыне па санацыі, вайне і гітлераўскай акупацыі маем у нашым грамадстве многа калек і ўдоў, людзей хворых і самотных, многа тых, якія страцілі здароўе ў гітлераўскіх канцэнтрацыйных лагерах. Многа людзей церпіць у нас з прычын паводак і градабіцця. Вялу прыносяць людзям частыя ў нас пажары.

Ад каго такія людзі маюць чакаць дапамогі? Дапамогу ім нясе **Польскі камітэт грамадскай дапамогі.**

Наша народная дзяржава адводзіць на грамадскую дапамогу велізарныя матэрыяльныя сродкі. Толькі ў нашым ваяводстве маем 30 дзяржаўных дамоў, у якіх знайшлі прытулак старыя, хворыя, інваліды, пакінутыя дзеці, недаразвітыя, калекі. Акрамя гэтага з бюджэту Прэзідыума ВРН у Беластоку ў 1960 годзе было выдана звыш 6 мільёнаў злотых на дапамогу тым сем'ям і адзінкам, якія знайшліся ў цяжкай матэрыяльнай сітуацыі. У гэтым годзе на такую мэту прызначацца 7 мільёнаў злотых. Але ўсяго гэтага яшчэ мала.

Таму Польскі камітэт грамадскай дапамогі звяртаецца да ўсіх, у каго чулае і добрае сэрца, з заклікам, каб злажылі дар на грамадскую дапамогу.

Польскі камітэт грамадскай дапамогі звяртаецца з асобным заклікам да гаспадароў нашага ваяводства, каб складалі дары сельскагаспадарчымі пладамі на ўтварэнне Інтэрвенцыйнага фонду, які будзе служыць дапамогай пацярпеўшым ад стыхійных няшчасцяў.

Камітэты грамадскай дапамогі дзейнуюць у кожным павеце і кожнай грамадзе. (вл)

Аб Сухаволі з аптымізмам

(Працяг са стар. 1)

вырабу кажухоў атрымоўваюць сухавольскія гарбары аж з Сувальшчыны. На жаль працуюць яны яшчэ дагэтуль саматужным метадам. А шкада. Супольная праца магла б прынесці значна большыя даходы і дала б заработак тым усім мясцовым гарбарам, якія не маюць у сваіх хатах адпаведных умоў да работы ў сваёй прафесіі. Усё часцей гавораць тут аб неабходнасці аб'яднання ўсіх гарбараў у супольным спулдзельчым будынку. Узнікае аднак пытанне асобнага памяшкання для спулдзельні. У Сухаволі стаіць нявыкарыстаны магазін, у якім знаходзіцца ламачча пасля былой мясцовай электрастанцыі. Варта было б пацікавіцца гэтым аб'ектам і падумаць аб яго прыстасаванні да патрэб гарбарні.

У час нашай размовы ў грамадскай радзе была закранута таксама справа мясцовага асродка ахovы здароўя, якім кіруе выдатны спецыяліст др Юрый Боўшыц — абсальвент Медыцынскай Акадэміі ў Беластоку. Дзякуючы вялікай руплівасці Ю. Боўшыца, Сухавольскі асродак аховы здароўя з'яўляецца адным з лепшых у краіне. Прыкладная чысціня, высокакваліфікаваны медыцынскі персанал, вялікая дбайнасць пра кожнага наведвальніка асродка — вось рысы, якімі ён вылучаецца. У мінулым годзе сухавольскі асродак аховы здароўя наведвала група шведскіх лекараў, якія захапляліся ўмовамі працы ў ім і адносінамі яго персаналу да хворых.

Гаворачы аб дасягненнях Сухаволі, нельга не сказаць аб справах, звязаных з яе культурным жыццём. Вось пры грамадскай святліцы існуе харавы калектыў, які налічвае 20 удзельнікаў. Кіруе ім Язэп Залеска, які вучыцца ў сярэдняй музычнай школе. Пры агульнаадукацыйнай школе паспяхова разгортвае сваю працу вучнёўскі інструментальны калектыў. Удзельнічае ён у розных культурных мерапрыемствах, якія час ад часу наладжваюцца ў Сухаволі. Выязджае таксама і ў іншыя мясцовасці. Інструменты для аркестра былі куплены агульнымі намаганнямі сухавольскай гміннай спулдзельні і грамадскай рады. Паасобныя інструменты прызначыў таксама для школьнага аркестра Павятовы аддзел культуры ў Сакольцы.

Вучні са старэйшых класаў агульнаадукацыйнай школы ўваходзяць у склад мясцовай добраахвотнай пажарнай каманды. Адзначым тут, што ў час нядаўняга пажару ў Далістове (павет Монькі), калі згарэла 30 будынкаў, школьная моладзь з гэтай каманды з незвычайнай ахвярнасцю і адвагай выконвала свой высакародны абавязак.

Гэты кароткі агляд спраў і дасягненняў у сухавольскай грамадзе напаўня сведчыць аб ініцыятыўнасці і працавітасці яе грамадства. Факты, аб якіх тут давялося гаварыць, не даюць, зразумела, поўнага аўлення аб жыцці асады і яе наваколля. Аднак нават і яны ўсяляюць у нас аптымізм і дазваляюць быць упэўненым, што дагэтуляшнія поспехі Сухаволі з'яўляюцца залогам яе новых дасягненняў, якіх шчыра жадаем мясцоваму грамадству.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

РАЗВОД

(Працяг са стар. 2)

больш сур'ёзныя прычыны, чым гарадскія. Калі ў горадзе пераважае здрада, «нязгодныя характары» ці «палавыя недапасаванасці», то на вёсцы частымі прычынамі бываюць: **умяшанне ў жыццё маладажонаў цесцяў, часцей толькі цешчаў, малады век, сватанне, справы пасагу, жаніцьба толькі таму, каб было каму працаваць, пошукі лёгкага хлеба ў горадзе.** У разводах з вёскі, як у люстры, відны ўсе рэакцыйныя і адсталыя прадрасудкі і погляды, якія ў наш час мацнейшыя іменна на вёсцы.

Л. выйшла замуж на вялікую гаспадарку. Мужа свайго кахала. Хутка нарадзілася ў іх двое дзяцей. Работы было хоць адбаўляй. «Сама я, — піша Л, — слабога складу і вось захварэла. Тады цешча і сам муж пачалі таварыць, што яму такая хворая жонка не патрэбна. Патрэбная сільная і здаровая да работы. Урэшце выгналі мяне з дому».

Іншы аспект вясковых спраў аб разводзе — гэта сватанне і выдаванне замуж, не пытаючы маладых. Ганебны навольніцкі перажытак, кляймо на нашай рачэйнасці. У справах разводовых з вёскі вельмі часта спатыкаем тлумачэнні: мяне высваталі, ажаніўся з выніку сватання.

Не можам сказаць, што сватанне выступае ў нас зараз масава — гэта было б няпраўдай. Але фактам ёсць, што здараецца яшчэ вельмі часта, зачаста. Бацькі коштам сваіх дзяцей уладжваюць уласныя інтарэсы. Для прыкладу, справа Т. бацька якой сказаў: «Калі ты не выйдзеш за В., я павешуся». Выйшла. А потым быў развод. Па чыёй віне?

З Р. і К. было зноў так, што нейкаму ведомаму ў аколіцы свату ўздумалася (мо' папіць на вяселлі добра захацеў) высватаць зусім невядомых сабе людзей. Пажаніліся пасля тыдня, раз адзін бачыўшыся. Па нейкім часе справа аб разводзе, якую ўносіць яна. «Пасля вяселля выехаў і толькі яго бачыла, — тлумачыць. — Я цяпер ні панна, ні замужняя». А ён: «Яна мне зусім не падабаецца, жыць з ёю не буду, я п'яны быў, як жаніўся, сват высватаў». Ці Р. плануе выйсці замуж другі раз? Бадай што так. Маладая яшчэ. 19 год было, як выйшла першы раз. «Цяпер я разумнейшая» — дае. Так. Аж разводу трэба было, каб стаць разумнейшай.

РАЗВОД І ЦЕШЧА

Яна часты адмоўны герой народных казак і прымавак у мінулым. Праблема цешчы на жаль і ў нашыя дні не страціла сваёй актуальнасці. У разводовых справах вёскі яна займае адно з першых месц. Больш па - сучаснаму гэтую праблему можам акрэсліць, як умяшанне бацькоў у жыццё маладых, накіданне ім сваіх устарэлых, аджыўшых свой век поглядаў, шуканне, як кажуць, дзіркі ў цэлым (маю на думцы адносіны цесцяў да нявесткі). Трэба сказаць, што такое ўмяшанне ў асноўным вядзе, калі не да разводу, дык да непаладак і нязгод у маладой сям'і.

Н. і С. пажаніліся, і было б усё добра, каб не цешча. Яна пачала ад таго, што пры сыне называла нявестку брыдкай, а яго пригожым. Потым? «Ніхто да нас не прыходзіў, — гаворыць Н. — Нібы таму, што цешчы сорамна было за такую брыдкую нявестку». Яшчэ потым абвініла нявестку ў пакражы грошай і пабіла яе кручком ад печы. Муж гэта бачыў, але не пастаяў за жонку. «З-за гэтага я нарадзіла неданошанае дзіця ў шпіталі ў Г. Сястра паведаміла мужа, але ён не прыехаў ні тады, ні потым. Судовыя дакументы пацвярджаюць, што заўчасныя роды былі вынікам пабояў цешчы.

Н. сама падала аб развод. «Навошта мне такое жыццё» — гаворыць.

РАЗВОД І ДЗЕЦІ

Дзіця ў разводовым працэсе! Самая прыгнятаючая і сумная з'ява. І не сам развод тут най-

Каштоўны падарак беларускім школьнікам

Выхад з друку новых падручнікаў — звычайная з'ява. Ёй не ўдзяляюць спецыяльнай увагі, хіба толькі ў школьных праграмах, выдавецкіх каталогах ці кароткіх заметках у настаўніцкіх выданнях. Аднак ёсць выпадкі, калі выхад нова́га падручніка становіцца значнай падзеяй. Аб такім, менавіта, выпадку і пагаворым зараз.

У «Ніве» шмат ужо пісалася аб недахопе падручнікаў для навучання беларускай мовы. Настаўнікі нашых школ пры кожнай аказіі скардзяцца на цяжкасці ў сваёй рабоце, выкліканыя адсутнасцю такіх выданняў. І вось прыкметным зрухам у напрамку паляпшэння гэтага становішча з'яўляецца выхад падручніка «Беларускае слова», прызначанага для чацвёртага класа. Склалі яго выкладчыкі беларускай мовы ў Бельску Падляшскім Лідзія і Мікалай Гайдукі. Добра сталася, што менавіта ім была даручана справа апрацавання гэтага падручніка. Знаходзячыся ў школьным асяроддзі і добра разумеючы яго запатрабаванні, аўтары тым лепш змаглі выканаць сваё заданне.

Перагортваем старонкі падручніка... Знаёмыя прозвішчы, вядомыя апавяданні і вершы, беларускія прымаўкі, удалыя рысункі — усё гэта запаўняе новае выданне. Побач з творамі прадстаўнікоў беларускай літаратуры: М. Багдановіча, Я. Купалы, Я. Коласа. М. Танка, П. Глебкі і іншых змешчаны творы польскіх аўтараў: Ю. Тувіма, Э. Шэльбург - Зарэмбіны. Добра сталася, што аўтары падручніка лічылі карысным уключэнне ў яго змест збелетрызаваных біяграфій Купалы і Коласа, якія належаць пяру беларускага аўтара Сцяпана Александровіча. Таго роду матэрыялы значна лягчэй прысвойваюцца школьнікамі, чымсьці сухая падача біяграфічных звестак.

Навасцю ў падручніку з'яўляецца змяшчэнне твораў беларускіх аўтараў у Польшчы: Мікалая Гайдука і Алеся Барскага. Ліч... каштоўным тыя матэрыялы, якія тэматычна звязаны з Беласточчынай. Яны і належаць пяру М. Гайдука — саа́ўтара падручніка. Прыгадаю тут іх загалоўкі: «Першая кніга», (аб заблудаўскай друкарні ў XVI ст.), «Прыезд брата» (аб Кастусю Каліноўскім) і «Вялікае паляванне» (дзея адбываецца ў Белавежскай пушчы напярэдадні Грунвальдскай бітвы). У «Беларускім слове» друкуецца таксама верш Алеся Барскага п. з. «22-гі Ліпень», прысвечаны Адраджэнню Польшчы.

Падручнік дапаўняе кароткі слоўнік, у якім паясняюцца незразумелыя выражэнні, асабліва іншамоўнага паходжання.

На заканчэнне хочацца яшчэ адзначыць адзін факт, які нельга абысці маўчаннем. Лідзія і Мікалай Гайдукі — саа́ўтары «Беларускага слова» — з'яўляюцца абсальвентамі беларускай філалогіі ў БССР. Здабытыя там веды далі ім не толькі магчымасць выкладаць беларускую мову, але таксама дазволілі выканаць больш складанейшую работу, якой з'яўляецца апрацаванне падручніка. А гэта, у сваю чаргу, наглядны доказ высокага ўзроўню навучання ў беларускіх савецкіх навучальных установах.

М. Канапацкі

КАВАЛІ СВАЙГО ШЧАСЦЯ

(Працяг са стар. 1)

У гонар нашага III З'езду мы падні́лі абавязацельства — пасадзіць 1000 штук дрэўцаў на шашы Малявічы — Бабікі. Ага, у снежні здаем экзамены па пройдзенай праграме для калектываў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі.

Коля Младзяноўскі з Кляшчэляў:

— На пачатку было нас 13, а цяпер 25 чалавек. Многія з нас прымаюць удзел у партыйнай адукацыі, якую праводзіць грамадскі камітэт ПАРП. Будуем басейн для плавання. Амаль усе мы прымаем удзел у грамадскім чыне пры яго пабудове. Маем калектыў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі II ступені.

Выдатна дапамагае нам у практыцы наш агр‌аном пры ГРН сяброўка Арыядна Салінская. Наша ГРН падпісала ўмову з «Тартакам» у Гайнаўцы на пасадку 4 тыс. таполяў у двух пасах над ракою Нурэц. Прымем удзел у гэтай пасадцы. А вырастуць, то нам штосьці будзе, або нашым дзецям (г.зн. даход з продажы таполяў)...

Можна было б у бясконцасць прыводзіць гутаркі з дэлегатамі. Яны пашыраюцца яшчэ моцна на развіццё аматарскага артыстычнага руху, адукацыі і самаадукацыі, чытальнасці, вышыўкі і іншае. Але прыведзеная хопіць, каб зрабіць адзін вывад: галоўнае ў працы гурткоў — сельская гаспадарка, але наогул праца гурткоў узбагачваецца разнароднасцю форм і галін дзейнасці, так як патрабуе гэтага жыццё ад нас.

Міхась Кураш

Старшыня гуртка ССМ у Мінкоўцах (Сакольскі павет) Ромуальд Друць прывёз на З'езд вырашчаную сабою дародную кукурузу.

У СПРАВЕ СПАДКАБЕРСТВА

«Памёр у мяне муж. Асталася з трыма дзяцьмі на гаспадарцы. Сама вымушана была араць поле, сеяць. Бяда быць на гаспадарцы без гаспадара. І вось цяпер прышло плаціць для мяне і маёй замужняй дачкі за «спадкаберства», за тое, што засталася зямля нам пасля смерці мужа. Ніхто не бачыў, колькі намучылася я з таго часу, як стала ўдавою» — скардзілася мне адна жанчына на Сакольшчыне.

З падобнымі справамі часта прыходзіцца сутыкацца на нашых вёсках.

Многія людзі не ведаюць, што рабіць, каб не плаціць за спадкаберства аўдавеўшым жанчынам, родным дзецям памёршага. Трэба рабіць наступнае. Калі бачым, што хворы бацька, альбо маці (разыходзіцца пра тую асобу, на якую запісана зямля) ужо будзе паміраць, неабходна зрабіць завяшчанне. Паводле існуючых законаў, трэба, каб гэтае завяшчанне (тэстамэнт) старшыня Прэзідыума грамадскай рады нарадовай падпісаў і заверыў пячаткаю. Такое завяшчанне мае законную сілу, і тады не трэба вырабляць «спадкаберства» і не трэба за зямлю сплачваць для дзяржавы «спадкаберчыя грашовыя належнасці».

мх

ЛЕКАРСКАЯ НЕСУМЛЕННАСЦЬ

Што праца лекара наогул, а ў вёсках у прыватнасці, не належыць да лёгкай — аб гэтым кожны ведае. Лекараў цэняць і шануюць у кожным грамадстве, у кожным асяроддзі. Але людзі абураюцца, калі лекар перш за ўсё ў сваёй прафесіі бачыць не дапамогу хворым, а грошы. Трэба ж ведаць, што несумленныя лекары маюць шмат нагод да таго, каб атрымаць заплату, намнога вышэйшую ад вартасці ўкладзенай працы. Але гэта не значыць, што гэтыя нагоды трэба выкарыстоўваць. Неаднойчы здараецца, што людзі наракаюць нават на добрага і сумленнага лекара, бо вядома — усім не дагодзіш. Але не адносіцца гэтае да лекара Антона Глуды, працаўніка асродка аховы здароўя ў Мілейчыцах.

Я шукаў у Мілейчыцах і аколіцы людзей, якія б добра аб лекары А. Глудзе гаварылі. На жаль, не знайшоў такіх шчасліўцаў. Магчыма на іх не трапіў. Добра аб ім толькі гавораць наступнае: добры спецыяліст, калі захоча, дык вылечыць. Але дрэнны бок лекара вышэй добрага, бо А. Глуд не прапусціць ні адной нагоды, каб не зарабіць. Лекар мае ўласны рэнтгенаўскі апарат. Рэч гэта добрая і яна дае лекару магчымасць выявіць некаторыя хваробы, ставіць правільныя дыягнозы. Аднак жа нярэдка здаралася, што лекар А. Глуд праводзіў (і магчыма праводзіць) прасвятленне дзяцей у школьным узросце, беручы за гэта грошы. А застрахаваных жа вучняў можна і трэба кіраваць на бясплатнае прасвятленне груднай клеткі ў раённую лекарскую прыхадскую ў Сямяцічы. Аб гэтым гаварылася на пасяджэннях Прэзідыума ГРН у Мілейчыцах. Радныя звярталі ўвагу таксама, што лекар А. Глуд бярэ завышаныя стаўкі за прыватныя лекарскія візіты наогул. Але лекару гэта мала дапамагае. Найлепш, відаць, дапамагаюць яму грошы. Жыхар вёскі Мікулічы, М. В., па просьбе суседкі прыйшоў да лекара, каб узяць дазвол на пахараны памёршага мужа. Была нядзеля. Лекар, зразумела, не працаваў. Але нябошчыка трэба было пахаваць — тут няма выходных дзён. Лекар А. Глуд «змілаваўся» і выдаў грам. М. В. дазвол на пахараны суседа. Патрабаваў 100 зл. (прыблізна за 5 мінут працы) і іх атрымаў. Грам. М. В. трэба было яшчэ пасведчыць дазвол у ГРН. Нягледзячы на выходны дзень успамянуты знайшоў працаўніка ГРН, які аформіў яго без ніякіх «дадаткаў». Вось вам несумленнасць і сумленнасць двух працаўнікоў, бо працаўнік ГРН мог бы таксама пажадаць сабе дадатак... за тое, што непакоіў яго ў нядзелю.

М.К.

страшнейшы. Наадварот — самы страшны перыяд папярэджваючы развод, перыяд раскладу сям'і, перыяд авантур, нязгод. Развод — гэта толькі сумны фінал, фінал часта пажаданы.

Дзіцяці для яго шчасця і нармальнага развіцця патрэбны абое бацькі, нават калі яны не найлепшыя. Дзіця без мамы ці таты балюча адчувае сваю ненармальную сітуацыю сярод другіх дзяцей, у якіх ёсць абое бацькі. І заслугоўвае на самае суровае асуджэнне ці то мужчына ці жанчына, якія вінаваты ў раскладзе сям'і — крыніцы дзіцячага шчасця.

Некалькі прыкладаў, з якімі давялося сутыкнуцца.

Справа аб разводзе, якую запачаткаваў муж, каб ажаніцца з другой жанчынай, з якой жыве даўжэйшы час і нават мае дзіця. Сын шлюбны жыве пры маці, якая не згаджаецца на развод, бо ёй страшна крыўдна за сына. Расказвае праз слёзы: «Калі была першая справа, ён (сын) быў тут у судзе, блытаўся пад нагамі, але бацька нават не глянуў на яго. А сынок вельмі сумуе па бацьку. «Дзе тата?» — пытае ў мяне. Сёння таксама вельмі хацеў прыехаць са мной, каб убачыць тату, але я пашкадавала зрываць са школы».

Я пагля́даю на бацьку: штучны, скрыўлены ў цынічнай усмешцы твар.

Зрабіў новае дзіця. Ці будзе яму бацькам? Цяжка паверыць.

Мама 11-гадовай Марысі абзавялася каханкамі. Карыстае з уцех жыцця поўнымі грудзьмі. Што там дзеці! А Марыся піша тату такі ліст: «Мне тут дрэнна, прыедзь па мяне. Мама дзесь ходзіць, а я галодная як сабака. Як прыходзіць, то крычыць, што я што-небудзь з'ела і б'е мяне па твары». (Захаваны арыгінальны стыль).

Б. расказвае, як церпяць яе дзеці праз бацьку, які мае каханку. Другія дзеці з іх смяюцца, паказваюць ім, калі бацька ідзе з каханкай па вуліцы. І як ціха захоўваюцца, калі ён прагуляўшы грошы, вяртаецца дамоў. Як тады стараюцца дагадзіць яму, каб толькі застаўся з імі, каб не адыходзіў.

СПРОБЫ ВЫВАДАЎ

Развод у цэлым — адмоўная грамадская з'ява, непажаданая. Зло, хоць неабходнае (як акрэслівае зрэшты развод і Суд Найвышэйшы ПНР), каб выкараніць зло большае (глядзі прыклады вышэй).

Развод у нашых умовах — гэта прызмат, у якім расшчапляюцца і таму яскрава відны ўсе хібы, памылкі, несур'ёзнасці і прымітыўнасці, якія яшчэ выступаюць у нашым сямейным жыцці.

Развод — з'ява негуманная, неамбітная і амаральная. А прычыны, якія да яго даводзяць, маюць свае корні ў нізкім культурным узроўні людзей. Павышэнне дасканаласці нашага грамадскага жыцця (узрост грамадскай свядомасці, культуры і адукацыі), ліквідацыя перажыткаў мінулага (сватанне, пры́данае, трактаванне жанчыны як уласнасці) будзе садзейнічаць змяншэнню колькасці разводаў, якія ў пэўнай ступені з'яўляюцца паказчыкам культуры сямейнага жыцця.

Развод у некаторых выпадках бывае з аднаго (толькі з аднаго) боку з'явай пажаданай і прагрэсіўнай. Гэта тады, калі стае ў абароне свабоды і годнасці адзінкі (перад мужам п'яніцай) ці калі рве путы адсталасці (сватанне).

У тракце збірання матэрыялаў да свайго артыкула, давялося пачуць словы: «Пішыце так, каб было менш разводаў». Не ведаю, ці ўдалося мне так напісаць. Зрэшты, прызнаюся, не такую непасрэдную задачу ставіла перад сабой. Перад усім хацела паказаць развод, як з'яву балючую, прыніжаючую людскую годнасць, кампраміту́ючую, хоць часта з дадатнымі аспектамі. Карацей кажучы, хацела паказаць развод — як зло, якое з'яўляецца вынікам іншых адмоўных з'яў у нашым жыцці. І тады ясна — каб было менш разводаў, трэба, каб радзей мелі месцы тыя адмоўныя з'явы, якія да разводу даводзяць.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

КРАІНА СВЯШЧЭННЫХ КАРОЎ

Індыя вельмі багатая быдлам. Яго ў гэтай краіне налічваецца больш як 200 мільёнаў, гэта значыць чацвёртая частка ўсяго пагалоўя быдла на зямлі.

Магло б выдавацца, што насельніцтва Індыі найбольш спажывае малака і з'яўляецца самым здаровым. Аднак там не так. Прадуктыўнасць кароў Індыі самая нізкая ў свеце.

Калі ў Даніі малака атрымоўваюць больш 600 літраў на душу насельніцтва, а ў Аўстрыі блізка 160 літраў, — у Індыі толькі 36. Свяшчэнныя каровы, паважаныя ўсімі індыйцамі ў вёсках, на прасёлачных дарогах, у сучасных дзелавых кварталах вялікіх гарадоў, дзе яны спакойна бродзяць сярод банкоўскіх будынкаў і аўтобусаў не зварочваючы ўвагі на рух XX стагоддзя. Захочацца карове адпачыць у поўдзень на скрыжаванні вуліц, ніхто не асмеліцца памяшаць. Рух альбо астанаўліваецца, альбо яго пераводзяць на іншую вуліцу.

Калі свяшчэнная карова прагаладаецца ў вялікім горадзе, яна не накіроўваецца доўгім шляхам да бліжэйшага луга, а скарыстае з першай спатканай зялёнай крамы. Таргавец не праганяе карову з праклёнамі, —што напэўна зрабіў бы, каб такім парушыцелем быў галодны чалавек, але ён дзякуе багам затое, што яму аказана вялікі гонар і што ён можа ўнесці сваю лепту для дабра свяшчэннай жывёліны.

Калі ўжо малака індыйцы атрымоўваюць нямнога, то пры 200 мільёнах кароў не павінна быць недахопу ва ўгнаенне. Але гэта ўсё не так. Каровіна ляпёшка ў жыцці індыйскага селяніна адыгрывае вялікую ролю. Праўда, не ў якасці ўгнаення для яго палёў.

Каровіны ляпёшкі прылепліваюць адна каля другой на ўсіх чатырох вонкавых сценах сялянскіх хат. Высахшыя ляпёшкі адпадаюць, альбо іх здымаюць і акуратна перахоўваюць у хатах.

90 працэнтаў каровіных ляпёшак выкарыстоўваецца на аграванне і на асвятленне дамоў. Гэта вугаль і электрычнасць індыйскага селяніна. Ляпёшкі гараць у маленькіх гліняных печках, на якіх індыйцы вараць сабе ежу. Халоднымі зімовымі начамі цяпло іх абагравае. Расцёртая каровіна ляпёшка, замяняецца ў меднай місцы на тое невялікае полымя, якое служыць на вёсцы за асвятленне. Селянін проста не можа пазволіць сабе пераносіць каштоўнае паліва на поле.

У глебе не хапае каштоўнага ўгнаення. Каб у селяніна былі вугаль, дровы і электрычны свет, ён мог бы выкарыстоўваць каровіны ляпёшкі ў якасці ўгнаення. Пакуль што з усяго гэтага Індыя даць сялянам не мае магчымасці. Значыць, неабходны замен натуральнага прадукта ў мінеральныя ўгнаенні. Вось таму адным з першых дзяржаўных заводаў Індыі і з'яўляецца Сіндра, буйнейшае ў Азіі прадпрыемства па прадукцыі ўгнаенняў.

У штодзённае «меню» індустрыяльнага гіганта ўваходзіць 4.500 тон вугалю, коксу і гіпсу. Велікан не лянівы, штодзённа ён дае 1000 тон сульфата амонія і ў якасці пабочных прадуктаў — газ, аманяк, глінку, попел.

Сіндры прадукуе 300 тысяч тон мінеральных угнаенняў у год. Вядома, гэта яшчэ мала. Аднак дзякуючы ўгнаенням завода Сіндры ў Індыі прадукуецца 3,5 мільёна тон больш, чым харчавых прадуктаў. Што адбываецца з прыносячым багаты ўраджай парашком, як ён выходзіць з фабрыкі?

Яго прадаюць у раёне Сіндры кааператывам і аддзельным сялянам. Тона каштуе 345 рупій. Для селяніна гэта вельмі высокая цана, прыкладна столькі, колькі ён запрацуе за два гады. Для таго, каб ад мінеральных угнаенняў не адказваліся з-за высокай цаны ўрад дае шырокія крэдыты. Большую частку мінеральных угнаенняў з Сіндры не прадаюць, а аддаюць. Ураднікі і аграномы дэманструюць у вёсках чарадзейскае дзейнічанне сульфата амонія. Яны робяць сапраўды вялікую справу, змагаючыся супроць цемнаты, адсталасці і забабонаў.

«Чаго гэты юнак ад нас хоча»? Вось такая першая рэакцыя сялян. Недавер сядзіць яшчэ вельмі глыбока. Не бянтэжыцца ўраднік, прадаўжае расхвальваць новы парашок.

— Хто знае з чаго гэты парашок зроблены? Напэўна там сядзіць дэман, якім нацягнем на сябе гнеў багоў. Нашы плады згінуць, альбо будуць атручаны, калі мы пасыплем парашком зямлю. Пачынаюцца дні бясконцых гарачых спрэчак. Нарэшце ўрадніку ўдаецца пераканаць найбольш прагрэсіўнага і свядомага селяніна прымяніць мінеральнае ўгнаенне. Калі сяляне ўбачаць высокі ўраджай, прыгожыя плады, недавер прападае, і людзі пачынаюць дапамінацца цудоўнага парашка.

Сульфат амонія супроць каровіных ляпёшак — гэта больш чым застасаванне хімічных сродкаў у сельскую гаспадарку, гэта рэвалюцыя.

ГЛУШЭЦ

Глушэц — адна з характэрных птушак хвойных лясоў, асабліва зімою. Глушэц - самец вялікая птушка, даўжынёю ад 80 да 110 см. Самка больш як у два разы меншая ад самца.

У час такавання глушцы збіраюцца разам у акрэсленым участку лесу (гэтае месца займаюць праз многа год) і раніцай пачынаюць спяваць, пачаткова на дрэвах, а пасля на зямлі. Тут паміж самцамі адбываюцца вялікія бітвы. У час другой часткі песні глушцы нічога не чуюць. На гэтай асаблівасці абгрунтавана паляванне ў час такавання. Паляўнічыя падкрадваюцца да глушцоў зусім блізка.

На здымку: глушэц спявае песню любві.

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

■ У Кітаі амаль 50 нацыянальных меншасцей. Разам налічваюць яны блізка 35 мільёнаў чалавек. У самай толькі правінцыі Юннан жыве 20 розных народнасцей, якія налічваюць 6 мільёнаў чалавек, што становіць 30 працэнтаў насельніцтва гэтай правінцыі.

■ У Францыі на набярэжжы Атлантычнага акіяна ў хуткім часе распачнецца будова гідраэлектрастанцыі, якая будзе выкарыстоўваць энергіі марскіх прыліваў і адліваў. Паводле ўступных падлікаў электрастанцыя на працягу года дасць 567 мільёнаў кілаватгадзін.

■ У Маскве ў 1937 годзе было 12 паслоў і 16 пасланнікаў, у 1947 годзе было 21 пасол і 18 пасланнікаў, у 1957 годзе было 45 паслоў і 2 пасланнікі, у 1961 годзе 50 паслоў і 1 пасланнік.

■ Амерыканскія вучоныя паведамляюць, што ад пачатку нашага стагоддзя Паўночны геаграфічны полюс перасоўваецца ў напрамку Грэнландыі з хуткасцю амаль 20 см у год.

■ Улады Суматры недазваляюць жаніцьбы паміж непісьменнымі. Мясцовае насельніцтва праяўляе неахвоту да вучобы, а жэніцца ў вельмі маладых гадах. Улады маюць надзею, што такім метадам удасца хуткімі тэмпамі ліквідаваць непісьменнасць.

■ Сярод краін народнай дэмакратыі па колькасці вышэйшых школ першае месца займае Румынія. Існуе там 95 вышэйшых школ у якіх вучыцца 67,8 тыс. студэнтаў. Атрымоўваецца — 37 студэнтаў на 10 тысяч жыхароў.

Народная медыцына

РУЖА САБАЧАЯ

Беларуская назва: шыпшына; руская — дикая роза, шиповник.

Агульнавядомая расліна — куст, які мае шмат відаў і разнавіднасцей; у залежнасці ад гэтага і розныя плады.

Збіраюць: лісце ў час цвіцення, а спелыя плады ў познюю восень.

У народнай медыцыне прымяняюць чай з шыпшыны пры такіх цяжкіх хваробах, як шкарлятына, тыф, запаленне нырак, пры хваробах кішэчніка, печані, страўніка, пры туберкулёзе, а таксама пры родах. У гэтых, як і ў іншых выпадках, народ, які нічога не ведаў раней аб вітамінах, выкарыстоўваў лекавыя якасці гэтай расліны (вітамін C).

Плады шыпшыны разам з зернямі напарваюць у вадзе (40—50 пладоў на літр вады), і, захоўваючы пэўную дыету, прымаюць пры язве страўніка і дванаццаціперснай кішкі, нават пры кровацёках. Таксама пры катары страўніка з паніжанай секрэцыяй, пры розных формах малакроўя (уключаючы і малакроўе ў фізічна дрэнна развітых дзяўчат і юнакоў, а таксама малакроўе са злаякасным ухілам).

Водны настой з шыпшыны прымаюць пры хваробах нырак, мачавога пузыра і печані і асабліва пры каменных хваробах гэтых органаў, а таксама пры ўсіх хваробах печані і жоўчных шляхоў.

Адвар з карэння шыпшыны лічыцца ў народзе верным сродкам, які растварае камяні ў арганізме або расшчапляе іх на асобныя пясчынкі, а таксама знішчае малярыйных паразітаў. Бяруць дзве сталовыя лыжкі дробна парэзанага карэння на 200 грамаў вады і кіпяцяць 15 мінут.

П'юць гэты адвар тры разы на дзень па адной шклянцы штодзённа на працягу тыдня і болей.

Плады шыпшыны захоўваюць добра прасушанымі, у закрытых карбках, правяраючы, каб не зацвілі. Сушаць у цяню або на сонцы (але не ў печы).

АЎТАМАТНЫ МАРЭАГРАФ

Ён рэгіструе змены ўзроўня мора і тэмпературу вады. Прыбор устанаўліваецца на глыбіні да 100 метраў, і можа ён працаваць беспераппынна на працягу 32 сутак.

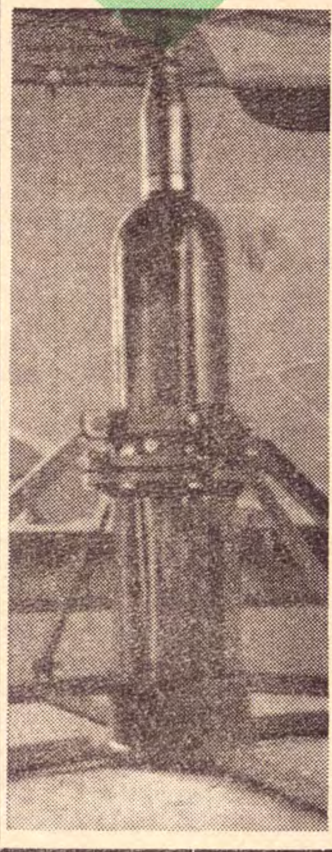

Нашу Марысю пачаў наведваць малады чалавек з Беластока. Мяне, як матку, гэта стала непакоіць, хаця я для дачкі жадаю самага шчаслівага замужжу. Дарэчы, Марыся не мае яшчэ нават 18 год. Ён прыгожы і ветлівы.

Нядаўна я даведалася ў Беластоку, што ён жанаты і забараніла яму наведваць наш дом. Але Владэк пачаў тлумачыць мне і дочцы, што ён з жонкай разыдзецца, што хоча ажаніцца толькі і выключна з вясковай дзяўчынай.

— Калі вы не жадаеце, каб я быў вашай дачкі мужам, — кажа ён, — я вымушаны буду пазнаёміцца з іншай дзяўчынай, бо так ці інакш, я са сваёй жонкай не буду жыць.

Каб было вядома, што ён не ашукае, не забараняла б прыязджаць да нас. Нядрэнны ён, здаецца, хлапец. Я была б задаволена, каб наша Марыся жыла ў горадзе.

Што рабіць, як паступіць, я з Марысяй ніяк не можам рассудзіць. Падкажыце нам, калі ласка.

К. З.
Беластоцкі павет

На маю думку, гэта мужчына несур'ёзны і несумленны. Хаця б таму, што ён сам не прызнаўся, што жанаты. Ды ён, як відаць з лісту, жыве з жонкай. Владка трэба гнаць з хаты, хай не марочыць галавы маладой дзяўчыне.

СЭРЦАЙКА

Справа адукацыі

Вёска Чахі Арлянскія (Гайнаўскі павет) налічвае каля 85-ці гаспадароў і ляжыць у вельмі прыгожай мясцовасці, непадалёк працякае рэчка Арлянка і праходзіць чыгунка. За гады народнай улады ў вёсцы адбыліся прыкметныя змены. Гэта найбольш выяўляецца ў будаўніцтве. На месцы нізкіх курных хат, паявіліся прыгожыя жыллёвыя дамы, пакрытыя чарапіцай. Таксама ўложана новая маставая. Вёска электрыфікаваная і радыёфікаваная. Жыхары маюць свае веласіпеды, ёсць 18 матацыклаў. Вясною гэтага года ў Чахах адкрылася крама і не трэба кожны раз за нейкай драбязою ісці аж у Палічну, альбо Дубічы Царкоўныя.

Вёска мае сваю цікавую і глыбокую культуру. Вядома, трэба яе адчуць і заўважыць. Часта нясуцца па вёсцы гукі старадаўніх песень, якія не аднаго кранаюць за душу. У вёсцы ёсць сямікласная школа, дзе маладыя людзі здабываюць веды. І здаецца, усё было б добра, каб не недахоп ведаў для старэйшых. Вядома, якая была навука ў часы санацыйнай улады, альбо ў час нямецкай акупацыі. Ёсць вельмі многа малады жыхароў, якія не маюць закончаных сямі класаў. Некаторыя хацелі б здабыць веды. Але дзе здабыць? У школу не прымуць. Выхад адзін — адкрыць вечаровую школу для дарослых. Але не так лёгка адкрыць яе, калі ўсе заявы і просьбы чахаўцаў ніколі не мелі і не маюць канкрэтнага адказу ад павятовых улад. А трэба ўспомніць, што ў бліжэйшай вёсцы Дубічы Царкоўныя такія курсы былі ўжо два разы: у 1958/59 і 1960/61 гадах. А чаму ў Чахах не могуць адкрыць? Жыхары хочуць і маюць вялікае жаданне дапоўніць свае веды. Трэба, каб павятовыя улады ў Гайнаўцы, а таксама і кіраўніцтва школы ў Чахах палепшылі гэтую адмоўную з'яву на карысць жыхарам.

Мікола Панфілюк

АБ ЖЫХАРАХ МАЁЙ ВЁСКІ

Міхал Баканач з Новага Ляўкова — гэта прыкладны гаспадар. Не толькі сяляне сваёй вёскі, але і акалічных вёсак добра ведаюць Баканача, як добрага сталяра. Не аднаму гаспадару будаваў ён хату, клуню ці хлеў, не аднаму рабіў дзверы і вокны. Гэты сумленны, працавіты чалавек многа збудаваў дамоў за свае жыццё. Мае неабходнае, добрае абсталяванне да свайго рамясла: рухавік, крайзэгу, габлярку.

Міхал Баканач мае радыёпрыёмнік, і таму вечарамі ў яго ў хаце збіраюцца сяляне, каб паслухаць апошніх паведамленняў, правесці дыскусію на розныя тэмы. Шкада толькі, што няма ў нас электрычнага святла.

М. Баканач вельмі любіць пчол. Сам робіць вуллі, шмат чытае кніг аб пчалаводстве.

Пчалаводствам займаецца таксама і Пятро Савіч. Ён мае вялікую, агароджаную сеткай пасеку, дзе растуць розныя пладовыя дрэвы. Ён вельмі многа чытае кніг на тэму садаводства і пчалаводства.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

„БЫВАЙЦЕ, ГАЛУБЫ"

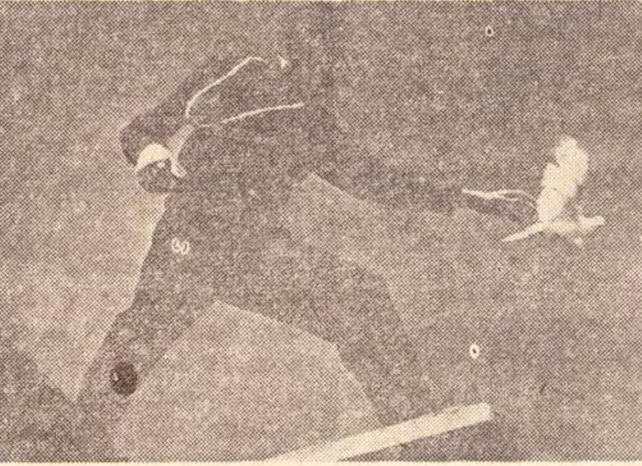

Сцэнарыст і рэжысёр — Якуб Сегель. Выпуск Ялцінскай кінастудыі — 1961 г.

«Бывайце, галубы» на фестывалі ў Лакарна (Швейцарыя) атрымаў узнагароду ад Міжнароднай фільмовай крытыкі і Фестываля фільмаў працоўных у Чэхаславакіі.

На здымку: галоўны герой Жэня са сваім крылатым сябрам (артыст Аляксей Локцеў).

КІНО

Праграма ад 14 — 19.XI.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„W ciszy stepowej" (radz.) 14—16. XI. „Żegnajcie gołębie" (radz.) 17—19. XI.

Кляшчэлі
„W okopach Stalingradu" (radz.) 14—16. XI. „Dwie rywalki" (radz.) 17—19. XI.

Навасады
„Ząb rekina" (radz.) 18—19. XI.

Нараў
„Bitwa pod piramidami" (radz.) 15—19. XI.

Нараўка
„Miasto bez wody" (radz.) 15.—19. XI.

Чаромуха
„Jaskółka" (radz.) 14—16. XI. „Żywi bohaterowie" (radz.) 17—19. XI.

Чыжы
„Chłopiec i siłacz" (radz.) 15—19. XI.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Niewysłany list" (radz.) 15—19. XI.

Браньск
„Miłość powraca wiosną" (radz.) 14—16. XI. „Zwykła historia" (radz.) 17—19. XI.

Гродзіск
„Królowa balu" (radz.) 18—19. XI.

Орля
„Kołysanka" (radz.) 15—19. XI.

Райск
„Chłopiec i siłacz" (radz.) 15—19. XI.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Cichy Don" cz. I (radz.) 14—16. XI. „Cichy Don" cz. II. 17—19. XI.

Міхалова
„Cichy Don" cz. III (radz.) 14—16. XI. „Salwa o świcie" (radz.) 17—19. XI.

Супрасль
„Kongo walczy" (radz.) 14—16. XI. „Normandia — Niemen" (radz.) 17—19. XI.

Харошча
„Kartki z przeszłości" (radz.) 14—15. XI. „Na naszym podwórku" (radz.) 18—19. XI.

Чорна Весь
„Cichy Don" cz. III (radz.) 14—16. XI. „Zwykła historia" (radz.) 17—19. XI.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Драгічын
„Szybsza od wiatru" (radz.) 14—16. XI. „Daleki ukochany" (radz.) 17—19. XI.

Мельнік
„Trzpiotka" (radz.) 14—16. XI. „Żegnajcie gołębie" (radz.) 17—19. XI.

Мілейчыцы
„Lecą żurawie" (radz.) 14—16. XI. „Spotkali się w pociągu" (radz.) 17—19. XI.

Нурэц
„Opowieści o Leninie" (radz.) 14—16. XI. „Los człowieka" (radz.) 17—19. XI.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Dom, w którym żyjemy" (radz.) 14—16. XI. „Matka" (radz.) 17—19. XI.

Шудзялава
„Ewakuować miasto" (radz.) 15—19. XI.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Lekkoduchy i dziewczyna" (radz.) 18—19. XI.

Ружаны Сток
„A jednak cię kocham" (radz.) 18—19. XI.

Сухаволя
„Korsarze Pacyfiku" (radz.) 14—16. XI. „Żywi bohaterowie" (radz.) 17—19. XI.

УВАГА:

ПАДПІСЧЫКІ І ЧЫТАЧЫ САВЕЦКАГА ДРУКУ

Сістэматычна і тэрмінова будзеце атрымоўваць савецкія часопісы і газеты, калі падпішацеся на іх у Прадпрыемстве распаўсюджвання друку і кнігі «Рух».

Падпіску на 1962 г. на ўсе савецкія выдавецтвы прымаюць ужо Аддзелы і Дэлегатуры «Рух» у павятовых гарадах, а таксама Гарадскі Аддзел у Беластоку, вул. Ліповая 32а, I паверх, пакой 17.

Да 15 лістапада бягучага года заказваць можна часопісы, а да 20 снежня 1961 года — газеты.

Заказы на савецкі друк можна пасылаць на гадавы, паўгадавы і квартальны перыяды.

Усе выдавецтвы заказваць трэба. згодна з актуальным прэйскурантам цэн, якія знаходзяцца ва ўсіх пунктах «Руху».

ЦІ Ж БЫ НА ПАСАГ?

Тэрэса Казёл працавала касіршай і бухгалтарам кааператыва «Розных паслуг» у Янаве (Сакольскі павет). Выконваючы адначасова дзве, так адказныя, функцыі зарабляла яна нядрэнна. Хацела аднак больш. Не маючы над сабою належнай кантролі, яна пачала падрабляць рахункі і нішчыць квіты. Такім чынам ад студзеня да жніўня бягучага года прысвоіла сабе звыш 15 тысяч злотых, якія былі ўласнасцю кааператыва. Тэрэсе Казёл усяго 19 год. Яна яшчэ незамужняя. Ці ж бы такім спосабам хацела зарабіць сабе на пасаг? Па загаду пракурора Тэрэса Казёл знаходзіцца зараз у арышце. Мо' там яна прадумае свой паступак.

ГАНДЛЯВАЎ ВОЎНАЙ

Уладзімір Мучка з вёскі Шэршэне ў Сямяціцкім павеце ад даўжэйшага часу займаўся спекуляцыяй. Ён купляў у навакольных сялян воўну і адпрадаваў яе далей, зразумела, не без вялікіх карысці для сябе. У час рэвізіі, якую правяла міліцыя ў хаце Уладзіміра Мучка, было знойдзена амаль 12 кг воўны, якую спекулянт не паспеў яшчэ прадаць. Спекуляцыя ў нас забаронена правам, і таму У. Мучка спаткала заслужаная кара.

ПАЖАР У МАКАЎЦЫ

Нядаўна ў вёсцы Макаўка, Гайнаўскага павета, узнік вялікі пажар, у выніку якога ў грамадзян Шымана Віснеўскага, Сцяпана Асташэўскага і Сцяпана Ніканові ча згарэлі клуні разам са зложаным у х збожжам, ды іншым кормам. Высокасць затрат пакуль што не падлічылі, але ў выніку доследаў было ўстаноўлена, што прычынай пажару былі дзеці, Пеця Віснеўскі, сын Шымана і Анны, і Янка Ніканові ч, сын Шымана і Надзеі, якія разлажылі агонь пад стогам саломы ў панадворку Шымана Віснеўскага. Вось вынікі нядбайнасці бацькоў, якія перад дзецьмі не хаваюць запалак.

П. БЯДА

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-5-100024

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

Nakład 5000 Błtk B-1

(Працяг са стар. 2)

так рызыкаваў. У галаве мільганула думка пусціць у ход апошні аргумент.

— Паслухайце, — сказаў Налепка, не зводзячы з незнаёмца вачэй, — хачу гаварыць з вамі як мужчына з мужчынам. Я не фашыст. Я сам хачу перайсці да партызан.

— Нічога не ведаю, — адказаў той і зачыніў свае вусны на дзесяць замкоў.

Налепка прыкусіў верхнюю губу. Ён гатоў быў ад злосці на сябе рваць валасы. Пагарачыўся. Цяпер ужо нічога не вырашыў. Твар незнаёмца зноў скамянеў. Адно нядалае слова — і ўсё сапсаваў.

Налепка паклаў у кішэню люльку, і насуплены твар яго раптам пачаў святлець. Ён вырашыў зрабіць яшчэ адну спробу. Выцягнуўшы з кабуры рэвальвер, ён акінуў незнаёмца суровым позіркам і загадаў:

— Ідзі ўперад! А ты застанься ля тэлефона, — кінуў ён Чапловічу.

Яны моўчкі крочылі вузкай крывой вулачкай. На рагу незнаёмец збочыў управа, да будынка нямецкага штаба, а калі Налепка схапіў яго за плячо і паказаў на дарогу, што вяла ў поле, ён спыніўся і здзіўлена паглядзеў на яго.

— Хіба мы не пойдзем да немцаў?

— Я і сам дам табе рады.

Разбітая пыльная дарога вывела іх у поле, за якім чарнеў лес. Месяц пазіраў з-за волатаў - дубоў, а свежы ветрык, напоены водарам сена, дыхаў ім у твар. Чалавек, што ішоў наперадзе Налепкі, спыніўся, глыбока ўздыхнуў, нібы на хвіліну забыўшыся аб тым, што на яго нацэлена дула рэвальвера, нібы не чуў воклічаў п'яных афіцэраў, што даносіліся з аддаленых хат.

— Запомніце імя таго, хто вас застрэліць, — сказаў Налепка. — Чалавек абярнуўся. — Маё прозвішча Налепка.

Сказаўшы гэта, ён выпаліў два разы ў паветра і дадаў:

— Імя маё спатрэбіцца вам на тым свеце. Мяркую, што мы там сустрэнемся.

Адвярнуўшыся ад незнаёмца, ён хутка пакрочыў да ўскрайніх хат, увесь час адчуваючы на сваёй спіне яго позірк. Калі ўваходзіў у вулачку, абярнуўся. Незнаёмец спяшаўся ў лес, і Налепка толькі цяпер заўважыў, што ён кульгае. Параненны, але і перад смерцю ён умеў трымаць сябе, як герой. Цяпер Налепка гатоў быў пакласці на агонь руку, што ён дапытваў партызана. Ён быў упэўнены і ў тым, што яны яшчэ сустрэнуцца.

Калі Налепка ўвайшоў у кабінет, Чапловіч размаўляў па тэлефоне. Закрыўшы рукой трубку, ён зашаптаў:

— Гэта жандар, што знае па-чэску... Пытае, што з тым чалавекам.

Шырокая ўсмешка разлілася на твары Налепкі. Ён папраўіў акуляры, пагладзіў далонню сваю бародку і адразу зрабіўся нейкі сур'ёзны.

— Я застрэліў яго, — сказаў ён спакойна.

— Пане капітан, — прастагнаў Чапловіч, закрыўшы рукамі твар. — Гэта няпрадзе!..

Чапловіч хвіліну вагаўся, а пасля, прыціснуўшы далонь да тэлефоннай трубкі, запытаў:

— Хіба ён быў з тых, што заадно з немцамі?

— Не будзь цікаўным і не пытай пра тое, што добра ведаеш, — адмахнуўся ад яго Налепка.

Ён абапёрся рукамі аб стол, перавёў дыханне, і спакойны позірк яго спыніўся на твары Чапловіча. Адсякаючы кожнае слова, ён сказаў:

— Помні. Гэта быў партызан. На допыце ён не сказаў ні слова, і я яго застрэліў. Сам асабіста!

Чапловіч усміхнуўся, і, глянуўшы яму ў вочы, Налепка ўбачыў, што ён усё зразумеў. З вуснаў ефрэйтара вырвалася:

— Ёсць, пане капітан!

(Працяг за тыдзень)

Жыццё напаказ

Пачалося ўсё ад запалак. Захацелася Сцяпану закурыць, а прыкурыць няма чым. Абшукаў Сцяпан усе куточкі ў хаце і не знайшоў запалак. Час быў позні. На небе зоркі загарэліся. Але ад далёкай зорачкі не прыкурыш папаросы, а ў краме запалкі пад замком.

Паплёўся Сцяпан да суседа за агеньчыкам. Увайшоў ён у суседавы сені і чуе гарачую спрэчку ў хаце. Грызуцца сусед з жонкай, як злыя сабакі, а ў чым справа — Сцяпан разабрацца не можа. І ў сенцах стаяць ды падслухоўваць — нязручна. Пастукаў Сцяпан у дзверы.

— Каго там яшчэ нячыстая нясе? — пачулася.

Увайшоў Сцяпан у хату. Бачыць, на стале самавар паблісквае прыкрыты чайнікам. Спявае гэты самавар сваю задушэўную песеньку, быццам за стол запрашае.

— Прабачце за неспакой, — кажа Сцяпан. — Курыць захацелася, аж у грудзях смокча, а запалкі, ліха на іх, выйшлі.

— Выйшлі, але да нас не заходзілі, — буркнуў сусед ды пачаў за стол запрашаць.

Гаспадыня чай налівае, талерачку з мёдам падсоўвае. Усё так згодна, прыемна, быццам у іх і зусім не было сваркі.

— За чай дзякую, — кажа Сцяпан. — Курыць, вось, мяне цягне, як п'яніцу ў гасподу.

Сусед падае пачак запалак і кажа:

— Гора, калі няма парадку ў хаце. Дом павісці — гэта табе, браток, не барадой трасці. Мы жывем заўсёды з запасам. Запас ніколі не мяшае, ён і есці не просіць. Манах, як кажуць, не грашыць, а крыж з сабою носіць.

Праглынуў Сцяпан горкую пілюлю суседавых слоў, пасля зацягнуўся і ў такую папаў асалоду, што гатовы суседа з суседкай цалаваць, забываючыся на калючыя заўвагі.

— Пазычце да раніцы некалькі запалак, — папрасіў ён.

— Бярыце ўсёй пачак. У нас для мілага суседа і гарэлка да абеда, — адазвалася салодкім галаском суседка.

— Ветліва дзякую, — адказвае Сцяпан, а сам думае: — Курынае племя. Нядаўна грызліся паміж сабою як сабакі, а цяпер як мёдам памазаны. Вось дык лоўкая ў іх напаказ згода.

Аб культурным сужыцці ў нас мала гаворыцца, і тэму гэтую мы пускаем, як дым з папяросы.

Дзядзька Лявон

ЖАРТ

Неяк жартам я дзяўчыне
Напісаў пісьмо дамоў —
Разлюбіў, моў.
А прычына?
Я другую ўжо знайшоў.

І праз тыдзень ад дзяўчыны
Атрымаў такі адказ:
Для мяне даўно, хлапчына,
Выйшаў з сэрца ты ў запас.

Я вачам сваім не верыў,
Як чытаў яе лісты.
...Дваццаць пяць
за ноч адмерыў
Кіламетраў я туды.

Ног не чуў я пад сабою...
А на золку стрэўся...
з ёй.
Прыгарнулася з душою
І сказала:
— Любы мой!

Уладзімір Фамін

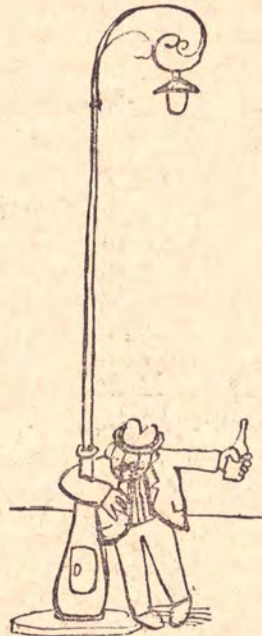

ЛЯТУЧАЯ ТАЛЕРКА

Задзёра выйшаў з хаты і пабачыў, што на яго панадворак села велізарная лятучая талерка. Госці з Космаса якраз выходзілі з яе на Зямлю. У руках трымалі вялікія касмічныя карты і намагаліся вызначыць сваё геаграфічнае палажэнне.

Задзёра падыйшоў да іх і кажа:

— Хлопцы, вы мне гусака задушылі. Хто за гэта заплаціць?

Госці з Космаса далі яму кусок чыстага золата.

— Напляваць мне на ваша золата, — кажа Задзёра. — Лепш ужо яшчэ раз прысядзьце побач. Там суседава авечка прывязана да плоту. Прыдушыце яе, паганую!

Госці ўсміхнуліся і пачалі хаваць касмічныя карты. Ім стала вядома, дзе яны селі.

А. Тало

САМАДБСЛУГОЎВАННЕ

ЯК ПАЗНАЦЬ

Па возеры плаваюць лебедзі.

Як пазнаць, каторы з іх самец, а каторы саміца?

— Як паплыў — то самец, а як паплыла — то саміца.

Віктар Вішнеўскі
Рыбалы

ПРЫЧЫНА

— Чуў, што ты ажаніўся з сястрой сваёй папярэдняй жонкі.

— Ага.

— Дык чаму ж ты так са швагеркай?

— А навошта мне дзве цёшчы? Аднае хопіць.

Марыся Нікіцюк
Бельск

НЕ КІЕМ ЯГО, ДЫК ПАЛКАЙ

— Чым цябе ўчора бацька біў? — пытае Пеця Колю.

— Кіем. А цябе чым?

— Палкай.

Коля Нікіцюк
Мокрэ

ХТО ВІНАВАТЫ

— Калі ты, Міша, будзеш далей так блытаць задачы, — кажа настаўнік вучню, — дык я паклічу твайго бацьку.

— Клічце, — адказаў вучань, — та ён мне рашае задачы.

Ваня Бура
Тарнопаль

У МУЗЕІ

Малы Юрка пайшоў з бацькам у музей. Ён убачыў чалавечы шкілет.

— Тата, дык толькі мяса чалавека ідзе да неба? — здзівіўся хлопчык.

Янка Зданоўскі
Лесна

БАРАНОЙ ПА ПУСТАЗЕЛЛІ

Солтыс вёскі Палаўцы (Гайнаўскі павет) Сцяпан Свентахоўскі пасеяў пшаніцу. Пшаніца не ўрадзіла, але затое ўрадзіў чортапалох. Да пшаніцы грам. С. Свентахоўскі зрабіў правільны па дыход. Выбраў яе з чортапалоху пры дапамозе серпіка, а чортапалах застаўся, утвараючы цудоўны «кветнік». Кветкі на ім неўзабаве пабялелі, а па калёніі С. Свентахоўскага і суседзяў пры найменшым ветры пачалі лётаць і прызямляцца вусатыя «самалёцікі». Солтыса Свентахоўскага зусім не хвалявала, што на будучы год ён і суседзі будуць мець іншыя культуры на сваім полі памешаныя з чортапалохам, а ў выніку — і меншы ўраджай. Магчыма «кветнік» ужо знік (сам па сабе) з поля солтыса С. Свентахоўскага. Але не раім яму вырошчваць падобны ў будучым годзе.

(мк)

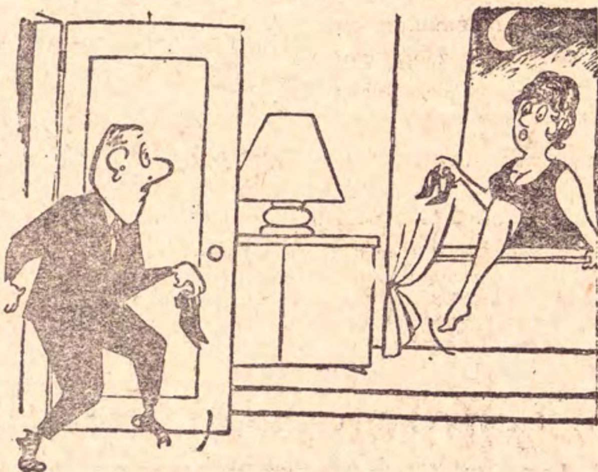

АБОЕ РАБОЕ

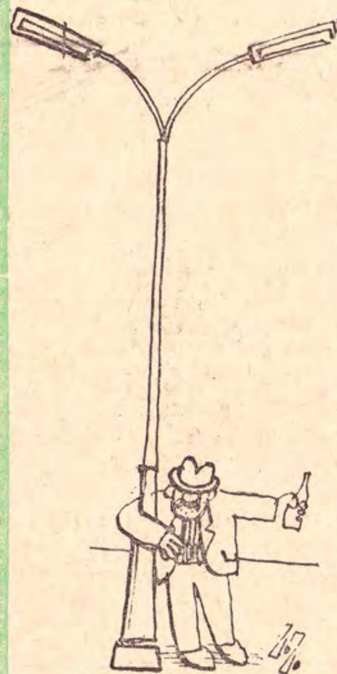

ПРАГРЭС

Без слоў

Ю. Афанасьеў

МАДЭЛЬ БАБУЛІ

Зусім нямодны сёння мадэль бабулі, якая вяжа на прутках. Што каму па такой бабулі? Карысці толькі, што кот наплакаў. Сёння трэба змяніць профіль бабулі, і калі ўжо ганарыцца, то толькі бабуляй - рэвалюцыянеркай.

— Ну добра, — скажа чытач, — але ў старэйшым узросце цяжка быць энергічнай ды жыццерадаснай асобай.

— Цяжка, — адкажу, — але трэба. Кожны з нас абавязаны выкінуць з памяці паганыя анамаліі ўспаміну аб бабулі, якая вязала на прутках. Трэба ўявіць сабе мадэль энергічнай бабулі, якая кідае гранаты, распаўсюджвае лістоўкі, або якая з нажом у зубах удзельнічае ў сараеўскім пакушэнні.

Чым хутчэй пераставім сваю мяшчанскую псіхіку на такі мадэль бабулі, тым будзем шчаслівейшыя. А калі, міма засцярог, чытач захоча ў сваіх успамінах садавіць бабулю на крэсле і соваць ёй у рукі пруткі, трэба ў запасе мець адказ:

— Так, бабуля рабіла на прутках, але гранаты для змагаючайся Іспаніі. Пасля гэтага заплачма і адыдзем з гонарам.

ХІТРАЯ МАЧАХА

Еўфрасіня выхоўвала 3-е дзяцей: Валодзю, Ёзіка і Грышу. Грыша быў яе родным сынам, а Валодзя і Ёзік — нероднымі.

Аднойчы яна спякла 2 піражкі, дала іх Валодзі і Ёзіку і звярнулася да хлопцаў:

— Вы дайце па палавіцы і Грышы. Валодзя і Ёзік паслухаліся мачахі і падзяліліся. Такім чынам роднаму дзіцяці Еўфрасіні прыпаў цэлы піражок, — а народным — толькі палавіне.